

Handlingsplan för studie- och yrkesvägledning

– Förskola, grundskola, gymnasieskola och
vuxenutbildning

Sammanfattning

Att göra val av framtida studier- och yrkesinriktning är en ständigt pågående process. Studie- och yrkesvägledning, som funktion, har en viktig uppgift att stödja elever från förskola till vuxenutbildning i processen att göra välinformerade och medvetna val kring framtiden. Genom studie- och yrkesvägledning kan skolväsendet ge eleverna redskap för att nå sina mål och utveckla en valkompetens, det vill säga öka kunskapen om sig själv och sina val samt lära sig att fatta beslut och genomföra beslut.

Valet till framtida studier och yrkesinriktning ska vara så välinformerat och medvetet som möjligt. Handlingsplanen syftar till att beskriva och synliggöra arbetet med att utveckla elevernas valkompetens i syfte att ge eleverna en så bra grund som möjligt och skapa förutsättningar till ett bra eget beslutsfattande, oberoende kön, socioekonomisk och/eller kulturell bakgrund.

Upprättandet av handlingsplanen är huvudmannens ansvar, men genomförandet av studie- och yrkesvägledning är hela skolans uppdrag, så som det står skrivet i skollag och läroplan. Därför är det viktigt att huvudmannen ger lärare, studie- och yrkesvägledare och skolans övriga personal förutsättningar till samarbete. Handlingsplanen ska även kvalitetssäkra arbetet med studie- och yrkesvägledning och visa på en röd tråd från förskola till vuxenutbildning

David Spak
Studie- och yrkesvägledare
Föreläsare och inspiratör

Innehåll

Sammanfattning	3
Bakgrund	5
Definitioner	6
Studie- och yrkesvägledning.....	6
Studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse	6
Studie- och yrkesvägledning i snäv bemärkelse.....	6
Valkompetens.....	6
Kontinuerlig vägledning – Röda tråden.....	7
Syfte och mål	7
Syfte	7
Verksamheternas mål.....	7
Styrdokument	8
Skollagen (2010:800)	8
Läroplan för förskolan (Lpfö18).....	8
Handlingsplan förskolan	9
Läroplan för grundskolan, förskoleklass och fritidshem (Lgr11).....	10
Handlingsplan grundskolan F-klass – åk6.....	11
Handlingsplan grundskolan åk7-9.....	13
Läroplan för grundsärskolan (Lsär11)	14
Handlingsplan grundsärskolan	15
Läroplan för gymnasieskolan (Gy11)	17
Handlingsplan gymnasieskolan	18
Läroplan för gymnasiesärskolan (GySär13).....	20
Handlingsplan gymnasiesärskolan.....	21
Läroplan för vuxenutbildningen (Lvux12).....	23
Handlingsplan vuxenutbildning och särvux	24
Utvärdering och uppföljning	25

Bakgrund

Att göra val av framtida studier- och yrkesinriktning är en ständigt pågående process. Studie- och yrkesvägledning, som funktion, har en viktig uppgift att stödja elever från förskola till vuxenutbildning i processen att göra välinformerade och medvetna val kring framtiden. Genom studie- och yrkesvägledning kan skolväsendet ge eleverna redskap för att nå sina mål och utveckla en valkompetens, det vill säga öka kunskapen om sig själv och sina val samt lära sig att fatta beslut och genomföra beslut.

Alla elever ska kunna fatta väl genomtänkta val oberoende kön, socioekonomisk och/eller kulturell bakgrund.

För eleven närmar sig två sanningar varandra. En kommer inifrån och handlar bland annat medvetenheten om sig själv, en kommer utifrån och handlar om kunskapen om de olika alternativen och där de möts har man en chans att se sig själv¹.

¹ Tranströmer i Lennér Axelsson/Thylefors 1996/Leif Andergren

Definitioner

Studie- och yrkesvägledning

Studie- och yrkesvägledning är en funktion, som vilar på en vetenskaplig grund och som utförs av många olika professioner i skolan. Studie- och yrkesvägledning ska därför inte likställas med rollen studie- och yrkesvägledare. Studie- och yrkesvägledningen ska utgå från individens behov och förutsättningar och kan genom undervisning, samtal och informationsinsatser tillgodose elevernas behov av vägledning.²

Studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse

Studie- och yrkesvägledning behöver vara en naturlig del i alla ämnen i skolan. Vägledning i vid bemärkelse³ avser all den verksamhet som bidrar till att ge elever kunskaper och färdigheter för framtida beslut kring studie- och yrkesval.

Studie- och yrkesvägledning i snäv bemärkelse

Studie- och yrkesvägledning i snäv bemärkelse⁴ avser den personliga vägledningen som studie- och yrkesvägledaren ger i form av vägledningssamtal individuellt eller i grupp.

Valkompetens

Ett av skolans uppdrag är att eleverna behöver utveckla sin förmåga att kritiskt granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ.⁵ Valkompetens handlar om att eleven ska skapa sig en förståelse för den egna beslutsprocessen och utveckla färdigheter för att kunna genomföra beslut om framtida studie- och yrkesval⁶.

² Skolverket: Allmänna råd, s.13

³ Skolverket: Allmänna råd, s.11

⁴ Skolverket: Allmänna råd, s.11

⁵ Lgr 11, s.9

⁶ Skolverket: Allmänna råd, s.11, 13

Kontinuerlig vägledning – Röda tråden

För att nå målen arbetar vi med kontinuerlig vägledning för eleverna under hela deras skoltid, från förskola till vuxenutbildning. Den kontinuerliga vägledningen består av både vid och snäv vägledning och all personal på skolan är delaktiga i studie- och yrkesvägledningen. Ambitionen är att dokumentera elevernas studie- och yrkesvägledande aktiviteter och samla dessa i s.k. SYV-portfolion, till en början sker det främst digitalt, så att mottagande skola kan få ta del av vägledningen eleven tidigare fått.

Syfte och mål

Syfte

Syftet med denna handlingsplan är att på ett strukturerat och genomtänkt sätt synliggöra hela skolans ansvar för studie- och yrkesvägledning och den röda tråden mellan skolformerna. Genom att utveckla skolans arbets- och undervisningsmetoder och skapa ett medvetet förhållningssätt i undervisningen tydliggörs hur skola och arbetsliv hänger ihop och det skapas ett verklighetsbaserat lärande. På så sätt kan vi stärka självkänslan och öka motivation till lärandet.

Verksamheternas mål

- All personal ska, utifrån sin yrkesroll, känna till Skolverkets allmänna råd för studie- och yrkesvägledning och arbeta utifrån dessa, i enlighet med denna handlingsplan
- Alla elever utvecklar sin självkänedom och ökar sin förmåga att analysera olika valmöjligheter och kritiskt granskar det utbud som marknaden erbjuder, för att kunna göra medvetna val av framtida utbildning och yrkesinriktning,
- Alla elever har kännedom om arbetslivets villkor och om möjligheter till fortsatt utbildning och arbete i Sverige och i andra länder,
- Alla elever ska uppleva att de efter avslutade studier i grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildning fått adekvat vägledning och att de förberetts väl inför kommande utbildnings- eller yrkesliv

Styrdokument

Skollagen (2010:800)

2 kap. 29 § Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

2 kap. 30 § För att få anställas utan tidsbegränsning för studie- och yrkesvägledning ska den sökande ha en utbildning avsedd för sådan verksamhet. Den som inte uppfyller kravet enligt första stycket får anställas för studie- och yrkesvägledning för högst ett år i sänder.

Läroplan för förskolan (Lpfö18)

Utbildningen i förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande. Den ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på barn och barnens behov, där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. I samarbete med hemmen ska förskolan främja barnens utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar⁷. Utbildningen i förskolan ska bidra till att barnet utvecklar en förståelse för sig själv och sin omvärld⁸.

Mål enligt läroplanen

- självständighet och tillit till sin egen förmåga,
- förmåga att använda och förstå begrepp, se samband och upptäcka nya sätt att förstå sin omvärld,
- Förskolan ska samverka på ett förtroendefullt sätt med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet för att stödja barnens utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv.

⁷ Lpfö18, kap 1

⁸ Lpfö18, kap 2.2

Ansvarsfördelning och riktlinjer

Förskollärarens ansvar,

- inspirera och utmana barnen att bredda sina förmågor och intressen på ett sätt som går utöver könsstereotypa val,
- skapa förutsättningar för barnen att lära känna sin närmiljö och de samhällsfunktioner som har betydelse för det dagliga livet samt att ta del av det lokala kulturlivet och
- skapa förutsättningar för barnen att lära känna sin närmiljö och de samhällsfunktioner som har betydelse för det dagliga livet samt att ta del av det lokala kulturlivet.

Rektorns ansvar,

samarbetsformer utvecklas med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet för att stödja barnens utveckling och lärande,
– samverkan kommer till stånd med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet för att skapa förutsättningar för en samsyn och ett förtroendefullt samarbete.

Handlingsplan förskolan

När eleverna lämnar förskolan ska de;

- fått träning i självkänedom
- fått möjlighet att utvecklas i en tillåtande miljö där allpersonal arbetar normkritiskt för att motverka reproduktion av stereotypiska val som grundar sig i kön, socioekonomisk och/eller kulturell bakgrund
- ställts inför olika valsituationer, fått välja aktivt och sedan fått hjälp med att reflektera över konsekvenserna
- fått prova på att söka information och fått hjälp att granska den

Årskurs	Aktivitet	Syfte
Förskolan	Leka yrken.	Träning i självkänedom, utveckla kunskap om olika yrken och få inblick i vilka som arbetar.
	Studiebesök.	Öka kännedomen kring närmiljö, yrken och samhällsfunktioner.

Läroplan för grundskolan, förskoleklass och fritidshem (Lgr11)

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning⁹. Eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet i skolan. De ska också få underlag för att välja fortsatt utbildning. Detta förutsätter att den obligatoriska skolan nära samverkar med de gymnasiala utbildningar som eleverna fortsätter till. Det förutsätter också en samverkan med arbetslivet och närsamhället i övrigt¹⁰.

Mål enligt läroplanen

- kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden,
- har inblick i närsamhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv, och
- har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder och
- kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.

Ansvarsfördelning och riktlinjer

All personal på skolans ansvar,

- verka för att utveckla kontakter med kultur- och arbetsliv, föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den som en lärande miljö, och
- bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund.

Lärarnas ansvar,

Lärarna ansvarar för att studie- och yrkesvägledningen integreras i deras egen verksamhet utifrån den fastställda planen och att ta tillvara på elevernas intresse gällande framtid och framtida studie- och yrkesval. *Utöver detta står det i Lgr11 att läraren ska:*

- bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning, och

⁹ Lgr11, kap 2.2

¹⁰ Lgr11, kap 2.6

- medverka till att utveckla kontakter med mottagande skolor samt med organisationer, företag och andra som kan bidra till att berika skolans verksamhet och förankra den i det omgivande samhället

Studie- och yrkesvägledarens ansvar,

- informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning och
- vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser

Rektorns ansvar,

Rektorn har det övergripande ansvaret och ska se till att det finns förutsättningar för att följa handlingsplanen under läsåret. Utöver det har rektorn, särskilt ansvar för bland annat att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.

Handlingsplan grundskolan F-klass – åk6

När eleverna lämnar årskurs 6 ska de ha;

- Tränats i självkännedom och fått möjlighet och stöd i att utforska, identifiera och formulera sina intressen, egenskaper och drömmar
- Fått möjlighet att utveckla och reflektera kring sina drömmar inför framtiden i en tillåtande miljö där all personal arbetar normkritiskt för att motverka reproduktion av stereotypiska val som grundar sig i kön, socioekonomisk och/eller kulturell bakgrund
- Ställts inför olika valsituationer som innefattar aktivt väljande och sedan fått hjälp och stöd i att reflektera över konsekvenserna
- Blivit medvetna om påverkansfaktorer, såsom traditioner, kamrater och vuxna i ens närhet
- Fått öva på att söka information via olika källor och fått möjlighet att kritiskt granska dessa
- Fått en inblick i närsamhället och insikt i varför man går i skolan och arbetar
- Fått kännedom och kunskap om olika yrken och branscher samt en introduktion till hur arbetsmarknaden fungerar

Handlingsplan för arbete med studie- och yrkesvägledning
12 (26)

Årskurs	Aktivitet	Syfte
Förskoleklass	Måla självporträtt eller drömyrke och öva på att presentera sig själv.	Självkännedom och kunskap i att kunna presentera sig själv inför framtida CV och jobsök.
1	Studiebesök/bjuda in vårdnadshavare och/eller andra vuxna till skolan för att berätta om sina yrken.	Få insikt i varför man jobbar. Få kännedom om olika yrken och branscher.
2	Yrkespromenad i närområdet. Vilka yrken finns det i närheten, vilka yrken ser jag på väg till och från skolan?	Öka kunskapen om olika yrken. Normkritiskt arbete. Prata kring könsstereotypa yrkesval.
3	Intervjua personal och vårdnadshavare om deras yrkesliv. Utforska vilka yrken som finns på skolan.	Samtal kring yrken utifrån kön, klass och etnicitet. Upptäcka mångfalden av yrken inom en bransch och/eller på skolan.
4	Göra ett släktträd med yrken som bas. Yrkesverksamma från olika branscher besöker skolan för att berätta om sitt yrke.	Upptäcka mångfalden av olika yrken i samhället. Inspireras och öka förståelsen för att olika yrken kräver olika kunskaper och färdigheter.
5	Vad drömmer jag om att förändra? Vad vill jag bli? Intervjua varandra i klassen.	Öva på att tänka och drömma om framtiden. Träna på att se nya perspektiv genom samtal och diskussioner.
6	Miniprao på skolan eller i närområdet. Intervjua yrkesverksamma om deras yrken och utbildning.	Få upptäcka arbetsplatser och prova på att "arbeta". Få kunskap om arbetsplatsen och öka insikten i varför man arbetar.

Handlingsplan grundskolan åk7-9

När eleverna lämnar årskurs 9 ska de ha;

- Utvecklat och ökat sin självkänedom och fått stöd i att utforska, identifiera och formulera såväl intressen, möjligheter och drömmar inför framtiden,
- Ökat sin medvetenhet om påverkansfaktorer vid valsituationer, såsom genus, traditioner, kompisar och vuxna i ens närhet,
- Ökat sin medvetenhet om sambandet mellan skolämnen och arbetsliv,
- Fått underlag att på egen hand kunna söka och kritiskt granska information för att kunna göra medvetna val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning,
- Fått en inblick i närsamhället och ökat sina insikter i varför man arbetar och hur man söker ett arbete,
- Fått kännedom om olika möjligheter till fortsatt utbildning såväl i Sverige som i andra länder,
- Fått utrymme att utvecklas i en tillåtande miljö där alla i personalen aktivt arbetar normkritiskt för att motverka stereotypiska val av framtida utbildning och yrkesinriktning som grundar sig i kön, socioekonomisk och/eller kulturell bakgrund och
- Ökat sina kunskaper om olika yrken och branscher samt fått kunskap om hur arbetsmarknaden fungerar

Årskurs	Aktivitet	Syfte
7	Fördjupa sig i ett yrke och utbildningsvägar till yrket. Studiebesök på universitet, högskola och yrkeshögskola.	Få kännedom om olika vidareutbildningar, färdigheter och egenskaper som krävs för olika yrken och branscher.
8	PRAO och entreprenörskap. Arbeta inför, under och efter PRAO. Detta kopplas till skolans alla ämnen.	Få en ökad insikt i varför man arbetar. Skapa sig en egen upplevelse av arbetslivet och få möjlighet att se företagande som en eventuell framtid.
9	Framtid, vad blir nästa steg? Hur får man arbete? Att söka arbete.	Bli säkrare på valet till gymnasiet. Att få veta hur man söker jobb, skriver CV, personligt brev och hur en anställningsintervju går till.

Läroplan för grundsärskolan (Lsär11)

Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska i samarbete med hemmen främja elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare¹¹.

Skolan ska ansvara för att eleverna inhämtar och utvecklar sådana kunskaper som är nödvändiga för varje individ och samhällsmedlem. Dessa ger också en grund för fortsatt utbildning¹².

Mål i läroplanen

- kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och etiska överväganden,
- kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning,
- kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden,
- har inblick i närsamhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv, och
- har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder.

Ansvarsfördelning och riktlinjer

All personal på skolans ansvar,

- verka för att utveckla kontakter med kultur- och arbetsliv, föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den som en lärande miljö, och bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning, och
- bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund.

¹¹ Lsär11, kap 1

¹² Lsär11, kap 2.2

Lärarens ansvar,

- stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan,
- bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning, och
- medverka till att utveckla kontakter med mottagande skolor samt med organisationer, företag och andra som kan bidra till att berika skolans verksamhet och förankra den i det omgivande samhället.

Studie- och yrkesvägledarens ansvar,

- informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning, och
- vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.

Handlingsplan grundsärskolan

När eleverna lämnar grundsärskolan ska de ha;

- Tränats i självkänedom och fått möjlighet och stöd i att utforska, identifiera och formulera sina intressen, egenskaper och drömmar
- Fått utrymme att utvecklas i en tillåtande miljö där alla i personalen aktivt arbetar normkritiskt för att motverka stereotypiska val av framtida utbildning och yrkesinriktning som grundar sig i kön, socioekonomisk och/eller kulturell bakgrund
- Ställts inför olika valsituationer som innefattar aktivt väljande och sedan fått hjälp och stöd i att reflektera över konsekvenserna
- Ökat sin medvetenhet om påverkansfaktorer vid valsituationer, såsom genus, traditioner, kompisar och vuxna i ens närhet
- Utvecklat en förmåga att kritiskt granska och bedöma information för att kunna ta ställning till fortsatta studier och yrkesinriktning,
- Fått en inblick i närsamhället, kunskaper om olika yrken och branscher samt fått insikt i varför man arbetar och
- kunskaper om olika fortsatta utbildningsvägar

Årskurs	Aktivitet	Syfte
1	Studiebesök.	Få kännedom om olika yrken och branscher
2	Yrkespromenad i närområdet. Vilka yrken finns det i närheten, vilka yrken ser jag på väg till och från skolan?	Öka kunskapen om olika yrken. Normkritiskt arbete. Prata kring könsstereotypa yrkesval.
2	Framtid, vad blir nästa steg? Hur får man arbete? Att söka arbete.	Bli säkrare på valet till gymnasiet. Att få veta hur man söker jobb, skriver CV, personligt brev och hur en anställningsintervju går till.
3	Utforska vilka yrken som finns på skolan.	Upptäcka mångfalden av yrken på den egna skolan.
4	Göra ett släkträd med yrken som bas.	Upptäcka mångfalden av olika yrken i samhället.
5	Vad drömmer jag om att förändra? Vad vill jag bli? Intervjua varandra i klassen.	Öva på att tänka och drömma om framtiden. Träna på att se nya perspektiv genom samtal och diskussioner.
6	Miniprao på skolan eller i närområdet. Intervjua närstående om deras yrken och utbildning.	Få upptäcka arbetsplatser och prova på att "arbeta". Få insikt i varför man arbetar.
7	Fördjupa sig i ett yrke och utbildningsvägar till yrket. Studiebesök på universitet, högskola och yrkeshögskola.	Få kännedom om olika vidareutbildningar, färdigheter och egenskaper som krävs för olika yrken och branscher.
8	PRAO och entreprenörskap. Arbeta inför, under och efter PRAO. Detta kopplas till skolans alla ämnen.	Få en ökad insikt i varför man arbetar. Skapa sig en egen upplevelse av arbetslivet och få möjlighet att se företagande som en eventuell framtid.
9	Framtid, vad blir nästa steg? Hur får man arbete? Att söka arbete.	Bli säkrare på valet till gymnasiet. Att få veta hur man söker jobb, lära sig skriva CV och personligt brev och hur en anställningsintervju går till.

Läroplan för gymnasieskolan (Gy11)

Gymnasieskolan ska nära samverka med de obligatoriska skolförmedlarna, arbetslivet, universiteten och högskolorna samt med samhället i övrigt. Detta krävs för att eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet och få underlag för val av kurser inom utbildningen och för vidare studier eller yrkesverksamhet. Det är särskilt viktigt att skolan samarbetar med arbetslivet om yrkesutbildningen.

Genom att arbetslivet fortlöpande förändras när det gäller behovet av kompetens och rekrytering av arbetskraft inom olika områden har studie- och yrkesvägledning i vid mening stor betydelse. Universitet och högskolor, arbetsförmedlingar, näringsliv samt arbetsmarknadens parter och branschorganisationer har därför viktiga roller i informationen till skolan och eleverna¹³.

Mål enligt läroplanen

- utvecklar sin självkänedom och förmåga till studieplanering,
- medvetet kan ta ställning till fortsatt studie- och yrkesinriktning på grundval av samlade erfarenheter och kunskaper,
- ökar sin förmåga att analysera olika valmöjligheter och bedöma vilka konsekvenser dessa kan ha,
- har kännedom om arbetslivets villkor, särskilt inom sitt studieområde, samt om möjligheter till fortsatt utbildning, praktik och arbete i Sverige och andra länder, och
- är medveten om att alla yrkesområden förändras i takt med teknisk utveckling, förändringar i samhälls- och yrkesliv samt ökad internationell samverkan och därmed förstår behovet av personlig utveckling i yrket.

Ansvarsfördelning och riktlinjer

All personal på skolan,

- bidra med underlag för elevernas val av utbildning och yrke,
- informera och vägleda eleverna inför deras val av kurser, fortsatt utbildning och yrkesverksamhet och motverka

¹³ Gy11 kap 2.4

sådana begränsningar i valet som grundar sig på föreställningar om kön och på social eller kulturell bakgrund,

- i informationen och vägledningen utnyttja de kunskaper som finns hos eleverna, hos skolans personal och i samhället utanför skolan,
- i undervisningen utnyttja kunskaper och erfarenheter från arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång,
- utveckla kontakter med universitet och högskolor samt med handledare och andra inom arbetslivet som kan bidra till att målen för utbildningen nås,
- i utbildningen utnyttja kontakter med det omgivande samhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv, och
- bidra till att presumtiva elever får information om skolans utbildningar.

Rektorn ska,

- samverka med universiteten och högskolorna samt arbetslivet utanför skolan utvecklas så att eleverna får en kvalitativt god utbildning samt en förberedelse för yrkesverksamhet och fortsatt utbildning,
- studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke,

Handlingsplan gymnasieskolan

När eleverna lämnar gymnasieskolan ska de ha;

- Utvecklat sin självkänedom och fått stöd i att utforska, identifiera och formulera såväl intressen, möjligheter och drömmar inför framtiden,
- Ökat sin förmåga till individuell studieplanering,
- Kunskaper om samhället och arbetslivet och ökat sin medvetenhet om att arbetslivet förändras i takt med samhällsliga förändringar och vikten av ett livslångt lärande,
- Fått utrymme att utvecklas i en tillåtande miljö där alla i personalen aktivt arbetar normkritiskt för att motverka stereotypiska val av framtida utbildning och yrkesinriktning som grundar sig i kön, socioekonomisk och/eller kulturell bakgrund,

- Utvecklat en förmåga att kritiskt granska och bedöma information för att kunna ta ställning till fortsatta studier och yrkesinriktning,
- Ökat sin förmåga att analysera olika valmöjligheter och bedöma vilka konsekvenser dessa kan ha,
- Fått kunskap om olika yrken och branscher
- Ökat sin medvetenhet om påverkansfaktorer vid valsituationer, såsom genus, traditioner, kompisar och vuxna i ens närhet och
- Kännedom om olika möjligheter till fortsatt utbildning såväl i Sverige som i andra länder

Årskurs	Aktivitet	Syfte
1	Information om inriktningsval, utlandsstudier. Den svenska arbetsmarknaden och att söka jobb.	Få upptäcka branscher i sin närmiljö och se dem som attraktiva arbetsgivare. Se utlandsstudier som en möjlig framtid. Ökade kunskaper i jobbsökning, CV, personligt brev och anställningsintervju.
2	Diskutera yrkens status och vilka yrken som är nödvändiga i samhället. Entreprenörskap, att starta eget företag.	Reflektera kring utbildnings- och yrkesalternativ. Öka förståelsen och vikten av samhällets olika yrkesbranscher. Få kännedom om vad det innebär att vara anställd eller att starta ett eget företag.
3	Information om vidarestudier och högskoleprov. Livkunskap, arbete och privatekonomi.	Få kännedom om livet efter gymnasiet. Öka förståelsen för hur samhällsekonomin fungerar. Ökade kunskaper om arbete och privatekonomi. Få kännedom om utbildnings- och yrkesmöjligheter efter gymnasiet.

Läroplan för gymnasiesärskolan (GySär13)

Huvuduppgiften för gymnasiesärskolan är att förmedla kunskaper och skapa förutsättningar för att eleverna ska tillägna sig och utveckla kunskaper. Utbildningen ska främja elevernas utveckling till ansvarskännande människor, som aktivt deltar i och utvecklar yrkes- och samhällslive¹⁴.

Det är skolans ansvar att varje elev i gymnasiesärskolan ges möjlighet till förberedelse för etablering på arbetsmarknaden¹⁵.

Mål i läroplanen

- har tillägnat sig kunskaper i de kurser eller ämnesområden som ingår i studievägen och kan använda dessa i samhällsliv, arbetsliv, för fortsatta studier och i vardagsliv,
- har kunskaper om samhälls- och arbetsliv,
- utvecklar sin självkänedom och förmåga till studieplanering,
- självständigt eller med stöd kan ta ställning till fortsatt studie- och yrkesinriktning på grundval av samlade erfarenheter och kunskaper,
- ökar sin förmåga att analysera olika valmöjligheter och bedöma vilka konsekvenser dessa kan ha,
- har viss kännedom om arbetslivets villkor, särskilt inom sitt studieområde, samt om möjligheter till fortsatt utbildning, praktik och arbete, och
- är medveten om att alla yrkesområden förändras i takt med teknisk utveckling, förändringar i samhälls- och yrkesliv samt ökad internationell samverkan och därmed förstår behovet av personlig utveckling i yrket.

Ansvarsfördelning och riktlinjer

All personal på skolan,

- bidra med underlag för elevernas val av utbildning och yrkesområde,

¹⁴ GySär13 kap 1

¹⁵ GySär13 kap 2.1

- informera och vägleda eleverna inför deras val av kurser, fortsatt utbildning och yrkesverksamhet och motverka sådana begränsningar i valet som grundar sig på föreställningar om kön och på social eller kulturell bakgrund,
- i informationen och vägledningen utnyttja de kunskaper som finns hos eleverna, hos skolans personal och i samhället utanför skolan,
- i undervisningen utnyttja kunskaper och erfarenheter från arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång,
- utveckla kontakter med folkhögskolor och med handledare och andra inom arbetslivet som kan bidra till att målen för utbildningen nås,
- i utbildningen utnyttja kontakter med det omgivande samhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv, oc
- bidra till att presumtiva elever får information om skolans utbildningar.

Handlingsplan gymnasiesärskolan

När eleverna lämnar grundsärskolan ska de ha;

- Utvecklat sin självkänedom och fått stöd i att utforska, identifiera och formulera såväl intressen, möjligheter och drömmar inför framtiden,
- Fått utrymme att utvecklas i en tillåtande miljö där alla i personalen aktivt arbetar normkritiskt för att motverka stereotypiska val av framtida utbildning och yrkesinriktning som grundar sig i kön, socioekonomisk och/eller kulturell bakgrund
- Ökat sin medvetenhet om olika valalternativ som rör bland annat utbildningar och yrken
- kunskaper om samhället och arbetslivet
- Fått förståelse för hur behov, egenskaper, värderingar och intressen samspelar med varandra
- Utvecklat en förmåga att kritiskt granska och bedöma information för att kunna och ta ställning till fortsatta studier och yrkesinriktning,
- Fått kunskap om olika yrken och branscher och kunnat koppla detta till sina egna intressen, värderingar och egenskaper

Årskurs	Aktivitet	Syfte
1	Information om den svenska och globala arbetsmarknaden och att söka jobb.	Få upptäcka branscher i sin närmiljö, nationellt och globalt och se dem som attraktiva arbetsgivare. Ökade kunskaper i jobbsökning, CV, personligt brev och anställningsintervju.
2	Diskutera yrkens status och vilka yrken som är nödvändiga i samhället. Entreprenörskap, att starta eget företag.	Reflektera kring utbildnings- och yrkesalternativ. Öka förståelsen och vikten av samhällets olika yrkesbranscher. Få kännedom om vad det innebär att vara anställd eller att starta ett eget företag.
3	Information om vidarestudier och högskoleprov. Livskunskap, arbete och privatekonomi.	Få kännedom om livet efter gymnasiet. Öka förståelsen för hur samhällsekonomin fungerar. Ökade kunskaper om arbete och privatekonomi. Få kännedom om utbildnings- och yrkesmöjligheter efter gymnasiet.

Läroplan för vuxenutbildningen (Lvux12)

Vuxenutbildningen ska aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina intressen utan fördomar om vad som kan uppfattas som kvinnligt och manligt. Vägledningsinsatser för elever och presumtiva elever fyller en viktig funktion. Av den anledningen ska enligt skollagen elever i vuxenutbildningens skolformer ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning kan tillgodoses.

Mål enligt läroplanen

- har kunskaper om samhälls- och arbetsliv, arbetsmarknaden och de roller som parterna på arbetsmarknaden har samt arbetsrätt och arbetsmiljö,
- har förmåga att kritiskt granska och bedöma det han eller hon ser, hör och läser för att kunna diskutera och ta ställning i olika livs- och värderingsfrågor,
- får information om arbetslivets aktuella och förväntade kompetensbehov,
- utvecklar sin självkänedom och förmåga till studieplanering,
- medvetet kan ta ställning till fortsatt studie- och yrkesinriktning på grundval av samlade erfarenheter och kunskaper,
- har kännedom om arbetslivets och arbetsmarknadens villkor när det gäller bland annat arbetsrätt och arbetsmiljö generellt och om möjligt, inom sin studieinriktning,
- har kännedom om möjligheter till vidare utbildning, praktik och arbete i Sverige och andra länder, och
- är medveten om att alla yrkesområden förändras i takt med teknisk utveckling, förändringar i samhälls- och arbetsliv samt ökad internationell samverkan och därmed förstår behovet av personlig utveckling i yrket.

Handlingsplan vuxenutbildning och sÄrvux

När de studerande lämnar vuxenutbildningen ska de ha;

- Ökat sin självkÄnedom och kunskap om sig sjÄlv i relation till utbildning och arbete samt utvecklat sin förmåga till individuell studieplanering för fortsatt livslångt lärande
- Utvecklat sina kunskaper om samhälls- och arbetsliv, arbetsmarknaden och dess villkor samt att både arbetsliv och utbildningar förändras och utvecklas över tid
- Utvecklat en förmåga att kritiskt granska och bedöma information för att kunna ta ställning i olika frågor som rör den egna framtiden, samt utveckla en förmåga att se vilka konsekvenser dessa beslut kan ha
- Ökat sin kunskap och kÄnedom om möjligheter till vidare utbildning, praktik och arbete i Sverige och andra länder
- Ökat sin anställningsbarhet och medvetenheten om att det kan bli aktuellt att byta yrkesinriktning en eller flera gånger under sitt yrkeverksamma liv

Årskurs	Aktivitet	Syfte
	Information om den svenska och globala arbetsmarknaden och att söka jobb.	Få upptÄcka branscher i sin närmiljö, nationellt och globalt och se dem som attraktiva arbetsgivare. Ökade kunskaper i jobbsökning, CV, personligt brev och anställningsintervju.
	Diskutera yrkens status och vilka yrken som är nödvändiga i samhället. Entreprenörskap och att starta eget företag.	Reflektera kring utbildnings- och yrkesalternativ. Öka förståelsen och vikten av samhällets olika yrkesbranscher. Få kÄnedom om vad det innebär att vara anstÄlld eller att starta eget företag.
	Information om vidarestudier och högskoleprov. Livskunskap, arbete och privatekonomi.	Få kÄnedom om livet efter vuxenutbildningen. Öka förståelsen för hur privat- och samhällsekonomin fungerar. Få kÄnedom om utbildnings- och yrkesmöjligheter efter vuxenutbildningen.

Utvärdering och uppföljning

Handlingsplan för studie- och yrkesvägledning är ett levande dokument. Varje år ska handlingsplanen utvärderas och revideras för att säkerställa att planen alltid är tidsenlig och adekvat. En årlig revidering säkerställer också att planen har en röd tråd som genomsyrar alla verksamhetens arbete med studie- och yrkesvägledning.

Huvudmannen eller den av huvudmannen delegerad person ansvarar för att utvärdera och revidera handlingsplanen i sin helhet eller för det respektive verksamhetsområde man ansvarar för.

www.syvutveckling.se
david@syvutveckling.se
David Spak
© 2019